

WORKSHOP FÆLLESRÅDSMØDET

5.10.2017

Den gode skole i Sydslesvig - fælles indledning til alle læreplaner

Workshoppen tager fat i indledningen til de nye læreplaner, som også var sendt ud som bilag til fællesrådsmødet i marts 2017. Se også hele indledningen, som er vedlagt sidst i dokumentet. De gule markeringer er fremhævet og er indgangen til spørgsmålene som er vist på side to. Spørgsmålene drøftes i workshoppen d. 5. oktober.

(Taget fra: Indledning – alle læreplaner)

(...) *Det betyder, at skolen...*

*er et værdifuldt bidrag til barnets og den unges dannelse og derfor skal udvikle undervisnings- og læringsmiljøet, så det støtter eleverne i deres dannelsesproces. Dette gør skolen ved at give plads til forskellighed, hvor **der aktivt skabes trivsel, læring og udvikling for alle børn og unge i skolen**. Det er centralt for elevernes trivsel, alsidige udvikling og livschancer at opleve sig som **værdifulde deltagere i sociale og faglige fællesskaber**. Derfor skal skolens arbejde tilrettelægges på en måde, der tilgodeser mange forskellige behov og skaber deltagelsesmuligheder for alle. Et øget fokus på **de enkeltes udfordringer og styrker** er med til at fremme gensidig accept og respekt.*

*Børn og unge i Sydslesvig vokser op i en flersproget kontekst, hvor sproget i dagtilbud, skoler og fritidstilbud er dansk. Samtidig skal de dygtiggøres til at deltage i det tyske samfund og til at kunne begå sig i en globaliseret og digitaliseret verden. På vestkysten vil frisisk for mange desuden være et tredje sprog. Målet er derfor at opnå så høj en sproglig kompetence som mulig, da sproget på mange måder er nøglen til den enkeltes læring. Derudover er **det danske sprog også en særlig identitetsmarkør for barnet og den unge i det danske mindretal i Sydslesvig**. Den sprogdidaktiske opgave er derfor central i alle fag.*

*Ud over tilegnelsen af faglige kompetencer skal undervisningen i alle fag således bidrage til, at eleverne udvikler personlige kompetencer samt overordnede lærings-, social- og sprogkompetencer. Den løbende udvikling af disse overordnede kompetencer gør det i stigende grad muligt for **eleverne at planlægge, analysere og evaluere deres egne læringsprocesser**.*

Skolerne er dannelses- og uddannelsesinstitutioner for det danske mindretal i Sydslesvig og for de med mindretallet samarbejdende frisere. De danske skoler har deres forankring i nationale, kulturelle, miljøbevidste og demokratiske værdier. Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk og tysk kultur, ligesom den skal skabe rammer for, at eleverne kan udvikle nysgerrighed

og forståelse for værdien af kulturel mangfoldighed, forståelse for vigtigheden af at tage ansvar for et bæredygtigt miljø samt aktivt medborgerskab. Sammen med hele mindretalsdimensionen, herunder fænomenet mindretal og forhold mellem mindretal og flertal, er disse værdier og emner derfor tilgodeset i form af obligatoriske emner i fagene, ligesom de også indgår i de tværgående temaer.

Spørgsmål til drøftelse i workshoppem:

Hvordan kan vi skabe trivsel for alle børn og unge i skolen?

Hvordan kan vi skabe rum for læring alle børn og unge i skolen?

Hvordan kan vi skabe rammer for alle børn og unges alsidige udvikling?

Hvordan sikrer vi, at alle børn og unge kender og udvikler deres styrker?

Hvordan ruster vi alle børn og unge til fremtiden/det 21. århundrede?

Hvordan sikrer vi, at alle børn og unge opnår så høj en sproglig kompetence som muligt?

Hvordan udvikler vi alle børn og unge til aktivt medborgerskab?

Hvordan etablerer vi en god feedback- og evalueringskultur?

Hvordan bidrager skolen til at børn og unge udvikler deres kulturelle og tosprogede kompetence?

INDLEDNING – ALLE LÆREPLANER

Dansk Skoleforening for Sydslesvigs læreplaner er gældende for 1.-10. klasse. Læreplanerne er bindende for undervisningen og opfylder de faglige krav, som stilles i de officielle slesvig-holstenske læreplaner for grundskolen 1.-4. klassetrin og fællesskolen 5.-10. klassetrin, men ligger ellers i form og indhold så tæt op ad de danske læreplaner – forenkledede Fælles Mål – som muligt. Læreplanerne for fagene knytter an til det pædagogiske arbejde, som dagtilbuddet ud fra pædagogiske læreplaner er forpligtet på. Læreplanerne er derfor også på tværs af fagene en ledetråd for skolens pædagogiske arbejde fra vuggestue til gymnasium ved Skoleforeningen.

SKOLENS OPGAVE

Læreplanerne er i overensstemmelse med Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.'s formålsparagraf¹ og skal sikre, at eleverne på de danske skoler tilegner sig viden om det danske mindretal i Sydslesvig og får mulighed for at vælge et eget tilhørsforhold til dette. Dansk Skoleforenings formålsparagraf og gældende lovgivning i vedtægterne beskriver endvidere visionen for vores skolevæsen og udstikker mål og idealer, som skal være ledende for skolens dagligdag:

- (1) Det er skolens opgave i samarbejde med forældrene at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, der medvirker til den enkelte elevs alsidige, personlige udvikling.
- (2) Skolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære, således at de opnår tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.
- (3) Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk og tysk kultur og bidrage til forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens undervisning og hele daglige liv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Det betyder, at skolen...

er et værdifuldt bidrag til barnets og den unges dannelse og derfor skal udvikle undervisnings- og læringsmiljøet, så det støtter eleverne i deres dannelsesproces. Dette gør skolen ved at give plads til forskellighed, hvor **der aktivt skabes trivsel, læring og udvikling for alle børn og unge i skolen**. Det er centralt for elevernes trivsel, alsidige udvikling og livschancer at opleve sig som **værdifulde deltagere i sociale og faglige fællesskaber**. Derfor skal skolens arbejde tilrettelægges på en måde, der tilgodeser mange forskellige behov og skaber deltagelsesmuligheder for alle. Et øget fokus på **de enkeltes udfordringer og styrker** er med til at fremme gensidig accept og respekt.

Børn og unge i Sydslesvig vokser op i en flersproget kontekst, hvor sproget i dagtilbud, skoler og fritidstilbud er dansk. Samtidig skal de dygtiggøres til at deltage i det tyske samfund og til at kunne begå sig i en globaliseret og digitaliseret verden. På vestkysten vil frisisk for mange desuden være et tredje

---

¹ Vedtægter for Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V. vedtaget af Fællesrådet den 24. februar 2011 stk. 3.

sprog. Målet er derfor at opnå så høj en sproglig kompetence som mulig, da sproget på mange måder er nøglen til den enkeltes læring. Derudover er **det danske sprog også en særlig identitetsmarkør for barnet og den unge i det danske mindretal i Sydslesvig**. Den sprogdidaktiske opgave er derfor central i alle fag.

Ud over tilegnelsen af faglige kompetencer skal undervisningen i alle fag således bidrage til, at eleverne udvikler personlige kompetencer samt overordnede lærings-, social- og sprogkompetencer. Den løbende udvikling af disse overordnede kompetencer gør det i stigende grad muligt for **eleverne at planlægge, analysere og evaluere deres egne læringsprocesser**.

Skolerne er dannelses- og uddannelsesinstitutioner for det danske mindretal i Sydslesvig og for de med mindretallet samarbejdende frisere. De danske skoler har deres forankring i nationale, kulturelle, miljøbevidste og demokratiske værdier. Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk og tysk kultur, ligesom den skal skabe rammer for, at eleverne kan udvikle nysgerrighed og forståelse for værdien af kulturel mangfoldighed, forståelse for vigtigheden af at tage ansvar for et bæredygtigt miljø **samt aktivt medborgerskab**. Sammen med hele mindretalsdimensionen, herunder fænomenet mindretal og forhold mellem mindretal og flertal, er disse værdier og emner derfor tilgodeset i form af obligatoriske emner i fagene, ligesom de også indgår i de tværgående temaer.

Undervisningen er det centrale sted...

hvor skolen omsætter sin dannelses- og uddannelsesopgave. Skolens undervisningsbegreb er meget bredt og går længere end den traditionelle opdeling i fag og lektioner. Den gode undervisning er overordnet den, som planlægges, gennemføres og evalueres af læreren i tæt samarbejde med teamet med udgangspunkt i en feedback- og evalueringskultur mellem elev og lærer. Den gode undervisning er endvidere varieret og differentieret i forhold til elevernes forskellige forudsætninger og erfaringsviden og er præget af en tydelig retning, struktur og forventninger. Se endvidere bilag med undervisningsministeriets 12 pejlemærker for god undervisning.

LÆREPLANERNES OPBYGNING

Læreplanerne består af en beskrivelse af det enkelte fags formål, en kort introduktion til faget, en matrix over fagets kompetenceområder og kompetencemål med tilhørende uddybende beskrivelse samt vejledning for faget. Endvidere er der vejledninger til de fire tværgående temaer: Sproglig udvikling, it og medier, innovation og entreprenørskab samt interkulturel kompetence.

Kompetencemål*

Læreplanerne består af fagets centrale kompetenceområder², der er ens for alle trinforløb, med tilhørende overordnede kompetencemål, der beskriver, hvad eleverne skal kunne efter trinforløbene den fleksible indskolingsfase, 3.-4. klasse, 5.-6. klasse, 7.-9. klasse og 10. klasse. Kompetencemålene skal danne grundlag for lærerens planlægning af undervisningen samt dialog med skolens medarbejdere, forældre og elever om elevens læring.

De overordnede kompetencemål er bygget op af indtil seks **færdigheds- og vidensområder**. Færdigheds- og vidensområderne er konkrete mål, der beskriver de færdigheder og den viden, eleverne

---

² I faget matematik består læreplanen af fagets centrale stofområder.

skal tilegne sig frem mod kompetencemålet. Færdigheds- og vidensområderne sikrer en systematik mellem det, eleverne skal kunne, og undervisningens indhold.

Målene er opstillet i **faser**, som tydeliggør den udvikling, eleverne skal igennem i trinforløbet i faget. Faserne er ikke knyttet til bestemte klassetrin. Det er op til læreren at tilrettelægge undervisningen inden for et trinforløb.

Målene og undervisningen tilgodeser de forskellige kravniveauer i forhold til de afslutningsmuligheder, der er i fællesskolen. Alle elever skal dog uanset forventet afslutningsniveau undervises og vurderes på de tre taksonomiske niveauer: I reproduktion, II anvendelse og analyse og III vurdering, perspektivering og kreativitet.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer, men skal samtidig også forholde sig til skolens og fagenes overordnede formål.

Opmærksomhedspunkter

I læreplanerne for dansk, tysk og matematik er der indført opmærksomhedspunkter inden for kerneområder. Det er områder, som er grundlæggende for, at eleverne kan følge med i alle fag. Opmærksomhedspunkterne beskriver det forventede minimumskrav inden for målene, der er nødvendigt for, at eleven kan følge med i undervisningen. Hvis en elev ikke når det niveau, der er beskrevet i opmærksomhedspunktet, er læreren forpligtet til gå i dialog med skolelederen og skolens ressourcepersoner om, hvordan eleven kan hjælpes. Nogle af opmærksomhedspunkterne indgår i Dansk Skoleforening for Sydslesvigs Fælles Evaluering.

TVÆRGÅENDE TEMAER

Der er fire tværgående temaer i læreplanerne, som skal integreres i undervisningen: **sproglig udvikling, it og medier, innovation og entreprenørskab samt interkulturel kompetence**. Temaerne er indarbejdet i fagenes læreplaner, ligesom der er udarbejdet undervisningsvejledninger til alle fire temaer.

Sproglig udvikling

Mål for sproglig udvikling er indarbejdet for målene for fagene og er uddybet i Målene for Sprog og Læsning. Sprogarbejdet i skolen tager udgangspunkt i de særlige sproglige forhold, som fx den flersprogede kontekst, som eleverne i mindretallets skolevæsen i Sydslesvig naturligt befinder sig i. Eleverne skal udvikle strategier til udvikling af begreber og ordforråd, så deres sprogkunderskaber ikke bliver en hindring for den faglige læring. Det er grundlæggende for sprogarbejdet i hele skoleforløbet, at der tages udgangspunkt i de fire sprogfærdigheder: lytte, samtale, læse og skrive. Sprog skabes i mange sammenhænge, og for at styrke elevernes kommunikative kompetence inddrages og veksles der mellem de fire sprogfærdigheder i undervisningen.

It og medier

It- og mediekompetencer bliver stadig mere centrale i samfundet – og derfor også i skolen. Eleverne skal kunne anvende it og forstå medierne og deres indflydelse på samfundet for derigennem at opnå kompetence til at kunne reflektere over egen brug af de sociale medier og til at opnå egne og fælles mål gennem medierne. It- og mediekompetencer og evnen til at ajourføre dem er således væsentlige forudsætninger for, at man som borger kan tage aktivt del i et medialisert og digitaliseret samfund.

I undervisningsforløb, hvor it og medier indgår, skal eleverne opnå og anvende en række digitale kompetencer.

Eleverne kan i løbet af et undervisningsforløb indtage forskellige positioner. I det tværgående tema it og medier opereres der med fire positioner:

- Eleven som kritisk undersøger
- Eleven som analyserende modtager
- Eleven som målrettet og kreativ producent
- Eleven som ansvarlig deltager.

I praksis er der tale om flydende grænser, men de fire elevpositioner beskriver og afgrænser nogle særlige kendetegn for elevernes læreprocesser.

Innovation og entreprenørskab

I det tværgående tema innovation og entreprenørskab skal eleverne udvikle innovative og entreprenante kompetencer, så de kan anvende deres personlige, faglige og sociale ressourcer, uanset om de vil påvirke deres eget liv, deltage aktivt i samfundet eller starte aktiviteter eller virksomheder.

Innovation og entreprenørskab er orienteret mod varierede og praksisorienterede undervisningsformer. Innovation og entreprenørskab kan indgå som integrerede dele af fagundervisningens indhold og form eller udmøntes i procesorienterede undervisningsforløb, der er karakteriseret ved processen fra ide til handling og realisering samt elevernes arbejde med viden i praksis. Der er således fokus på elevernes kompetencer til at skabe, udvikle og handle samt evne til at organisere, kommunikere og samarbejde.

Målet er at motivere eleverne til at indgå i samfundet som aktive medborgere, iværksættere og innovative medarbejdere. Samtidig skal eleverne gives forudsætninger for at håndtere de udfordringer og udnytte de muligheder, der er forbundet med at være individ i en foranderlig verden.

Interkulturel kompetence

Interkulturel kompetence er en grundlæggende danneshorisont, som mindretallets skolevæsens vedtægter forpligter skolens arbejde på. Det tværgående tema interkulturel kompetence tager udgangspunkt i, at eleverne i Sydslesvig vokser op i en flerkulturel kontekst som et nationalt kulturelt mindretal i et flertal. Interkulturel kompetence har fokus på at forberede eleverne på at blive medborgere i samfundet og verdensborgere i en globaliseret verden. Nøglen til denne begrebshorisont er således elevernes egen sydslesvigske virkelighed præget af først og fremmest dansk, tysk og frisisk sprog og kultur. Elevernes løbende fordybelse i processer, der udvikler deres interkulturelle kompetencer, er centrale emner i alle fag og lægger sig op ad temaerne sproglig udvikling og innovation og entreprenørskab.

***BEGREBSAFKLARING**

Viden: omfatter både viden om et emne og forståelse, dvs., om man er i stand til at sætte sin viden i sammenhæng og forklare den for andre. Kan være både om teori og praksis.

Færdigheder: omfatter brug af tilegnet viden til at gøre eller udføre opgaver og opgaveløsning. Kan være praktiske, kognitive, kreative eller kommunikative færdigheder.

Kompetencer: omfatter evnen til at anvende viden og færdigheder (personligt, socialt og metodisk) i en given kontekst og/eller ny sammenhæng samt reflektere over opgaveløsningen.

Trinforløb: Hele skoleforløbet 1.-10. klasse er inddelt i fem trinforløb: Den fleksible indskolingsfase, 3.-4. kl., 5.-6. kl. 7.-9. kl. og 10 kl. Der er kompetencemål efter hvert trinforløb.

Faser: Færdigheds- og vidensområderne er opdelt i faser, der viser den faglige progression hen til at kunne opfylde kompetencemålet. Faserne svarer til antal klassetrin. Faserne behøver dog ikke at følge klassetrinnet, og man kan godt arbejde med mere en én fase af gangen.

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Færdigheds mål	Vidensmål	Fo
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	1.	Eleven vurderer relevans af søgeresultater på søgeresultatsider	Eleven har viden om søgerelaterede læsestrategier	Eleven kan orientere sig i tekstens dele
		2.	Eleven kan gennemføre billed- og fuldtekstsøgning	Eleven har viden om teknikker til billed- og fuldtekstsøgning	Eleven kan sammenholde teksters form og indhold med læseformål

KILDER

Vedtægter for Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.

Forenklede Fælles Mål <http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer>

Skoleforeningens Mål for Sprog og Læsning for dagtilbud, grund og fælleskolen
<http://www.skoleforeningen.org/media/2871934/maalene-for-sprog-og-laesning.pdf>

Inklusionspolitikken, Dansk Skoleforening for Sydslesvig, 13.10.2016

Kommissorium: Læreplansarbejdet. Principper for læreplansarbejdet for de danske skoler under Dansk Skoleforening for Sydslesvig – 1.-10. klassetrin, 2016

Zeugnisverordnung – ZVO, Slesvig-Holsten, 2008: <http://www.gesetzrechtsprechung.sh.juris.de/jportal/?quelle=jlink&query=ZeugnV+SH&psml=bsshoprod.psml&max=true&aiz=true>

Landesverordnung über Gemeinschaftsschulen (GemVO) – Slesvig-Holsten, 2014: <http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/?quelle=jlink&query=GemSchulV+SH&psml=bssshoprod.psml&max=true&aiz=true>

Tilskyndelser, rettelser og kommentarer fra følgende er indarbejdet:

- Styrelsen
- Skolepædagogisk Råd
- Fagkonsulenter og medlemmer af fagenes læreplansudvalg

08.03.2017 Styregruppen Eberhard von Oettingen, Olaf Runz, Uwe Prühs og Mette Tode

BILAG

<http://www.uvm.dk/~UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2017/Jan/170201-12-pejlemaerker-for-god-undervisning>